

Sygn. akt II Ca 610/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Zbigniew Ciechanowicz (spr.)
Sędziowie:	SO Iwona Siuta SO Marzenna Ernest
Protokolant:	Mariusz Toczek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 listopada 2015 roku w S.

sprawy z wniosku **J. F. (1)**

o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę J. F. (1) od postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 25 lutego 2015 roku, sygn. akt II Ns 6037/14

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

SSO Iwona Siuta SSO Zbigniew Ciechanowicz SSO Marzenna Ernest

Uzasadnienie postanowienia z dnia 25 listopada 2015 r.:

Wnioskodawca J. F. (1) wniósł o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie III Wydziału Cywilnego z 18 sierpnia 1987 roku wydanego w sprawie III Ns 85/87 o stwierdzeniu nabycia spadku po W. F. i stwierdzenie, że spadkobiercami tej osoby są: mąż J. F. (2), syn J. F. (1), córka M. M. oraz S. S.. Do wniosku dołączono m.in. kopię aktu urodzenia M. M., S. M. (przy czym z pism tych wynika, że są to córki W. F.). Wnioskodawca podał, iż imiona i nazwiska spadkobierców wymienionych w treści postanowienia z dnia 18 sierpnia 1987 r. nie zostały określone w sposób precyzyjny, umożliwiający identyfikację tych osób. Wnioskodawca podkreślił to, iż spadkobiercy zmarłej posługują się dwoma imionami, a nie jednym.

Postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie oddalił wniosek podając, iż wniosek J. F. (1) z 19 listopada 2014 roku zasadniczo sprowadza się do ujawnienia w treści orzeczenia z dnia 18 sierpnia 1987 roku prawidłowego brzmienia imion dzieci spadkodawczyni, tj. w miejsce słowa (...) wpisać (...), w miejsce słowa (...), wpisać (...) oraz w miejsce słowa (...) wpisać (...).

Tymczasem z treści art. 679 §1 k.p.c. wynika, iż do zmiany stwierdzenia nabycia spadku może dojść jedynie w sytuacji, gdy wnioskodawca wykaże, iż osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub

że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony. Uczestnik takiego postępowania może żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość.

Wnioskodawca brał udział w postępowaniu III Ns 85/87 (był jego inicjatorem), złożył zapewnienie spadkowe na rozprawie w dniu 31 marca 1987 roku jak również (po jego zakończeniu) wnioskował o wydanie odpisu orzeczenia z tych akt. Wydaje się, zatem iż wnioskodawca nie dochował terminu do złożenia wniosku o zmianę orzeczenia, o którym mowa w art. 679 §1 k.p.c. Uchybienie terminowi bądź zaniechanie przytoczenia podstawy uzasadniającej zmianę lub przyczyn uniemożliwiających przedstawienie jej w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku prowadzi do oddalenia wniosku; fakultatywnie również na posiedzeniu niejawnym (art. 514 § 2). Co ważniejsze jednak, w ocenie tut. Sądu krąg spadkobierców W. F. nie uległ zmianie. Nieścisłości orzeczenia z 18 sierpnia 1987 roku w zakresie imion spadkobierców zmarłej nie zmienia faktu, iż spadek po W. F. nabył jej mąż, syn i dwie córki.

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości wnioskodawca i zażądał jego zmiany poprzez zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie Wydziału III Cywilnego z dnia 18 sierpnia 1987 r. wydanego w sprawie o sygn. akt III Ns 85/87 o stwierdzenie nabycia spadku po W. F. i stwierdzenie, że spadek po W. F., zmarłej dnia 7 kwietnia 1986 r. w S., ostatnio zamieszkałej w S., na podstawie ustawy nabyli: mąż J. F. (2), syn J. F. (1), córka M. M., córka S. S., każdy w 1/4 części; ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucono błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia, polegający na uznaniu, że wnioskodawca nie dochował terminu do złożenia wniosku o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie Wydziału III Cywilnego z dnia 18 sierpnia 1987 r., podczas gdy wnioskodawca powziął wiadomość o podstawach do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku dopiero z chwilą doręczenia mu postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydziału Ksiąg Wieczystych z dnia 13 stycznia 2014 r. oddalającego wniosek o wpis prawa własności przysługującego wnioskodawcy do księgi wieczystej oraz na uznaniu, iż że sentencja postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 18 sierpnia 1989 r. zawiera jedynie nieścisłość w zakresie imion spadkobierców, podczas gdy oznaczenie spadkobierców budzi wątpliwości co do ich tożsamości.

Dodatkowo zarzucono Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 679 §1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i oddalenie wniosku o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie Wydziału III Cywilnego o stwierdzeniu nabycia spadku po W. F. w sytuacji, gdy przedmiotowy wniosek został złożony w przepisany terminie, zaś w sentencji postanowienia z dnia 18 sierpnia 1987 r. nie oznaczono osób będących spadkobiercami po W. F.;

W uzasadnieniu apelacji podano, iż wnioskodawca, pomimo iż brał udział w postępowaniu prowadzonym pod sygn. akt III Ns 85/87, nie miał wiedzy, że dane spadkobierców wskazane w sentencji postanowienia nie są zgodne z ich faktycznymi danymi. Taką wiedzę wnioskodawca uzyskał dopiero z chwilą doręczenia mu odpisu postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydziału Ksiąg Wieczystych z dnia 13 stycznia 2014 r. oddalającego wniosek o wpis prawa własności przysługującego wnioskodawcy do księgi wieczystej. W treści uzasadnienia przedmiotowego postanowienia wskazano, że z dokumentów przedłożonych przez wnioskodawcę nie wynika jednoznacznie, że jedynym właścicielem nieruchomości opisanej w księdze wieczystej nr (...) jest J. F. (1). Sąd wskazał, iż treść postanowienia z dnia 18 sierpnia 1987r. nie koresponduje z treścią postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie II Wydziału Cywilnego z dnia 11 czerwca 2013 r., sygn. akt II Ns 933/13. Jednocześnie zwrócił uwagę, iż sąd wieczystoksięgowy samodzielnie nie prowadzi postępowania dowodowego i nie ustala sam spadkodawców, zwłaszcza, że nie można określić tej osoby nawet wg numeru PESEL, gdyż ten nie jest wskazany w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku.

Biorąc pod uwagę fakt, iż orzeczenie sądu wieczystoksięgowego zostało wydane w dniu 13 stycznia 2014 r., zaś wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku został złożony w dniu 21 listopada 2014 r. (data nadania

w placówce publicznego operatora pocztowego), roczny termin o którym mowa w art. 697 §1 k.p.c. uznać należy za zachowany.

Zastrzeżenia wnioskodawcy budzi również fakt uznania przez Sąd I instancji, iż sentencja postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 18 sierpnia 1989 r. zawiera jedynie nieściśłość w zakresie imion spadkobierców. Spadkobiercy wskazani w treści przedmiotowego postanowienia nie zostali oznaczeni w prawidłowy sposób. Co więcej, wśród spadkobierców została wymieniona (...), a zatem osoba nie będąca spadkobiercą po zmarłej W. F.. Wnioskodawca już w treści wniosku inicjującego postępowanie w niniejszej sprawie zaznaczył, iż do grona spadkobierców po W. F., oprócz jej męża, wnioskodawcy i M. M. wchodziła S. S..

Podkreślić należy, iż imiona i nazwiska spadkobierców wymienionych w treści postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie Wydziału III Cywilnego z dnia 18 sierpnia 1987 r. nie zostały określone w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację tych osób, a co za tym idzie - pozostawienie postanowienia w obecnym kształcie uniemożliwia dokonanie wpisu do księgi wieczystej prawa własności przysługującego wnioskodawcy. Zaskarżone postanowienie zamyka wnioskodawcy drogę do ujawnienia w treści księgi wieczystej stanu zgodnego z rzeczywistym stanem prawnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację uznać należy za zasadną, lecz z innych przyczyn aniżeli opisane w jej treści.

Przede wszystkim dostrzec należy, iż Sąd Rejonowy sprawę rozstrzygnął na posiedzeniu niejawnym. Z treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, iż wnioskodawca nie dochował terminu do złożenia wniosku o zmianę orzeczenia, o którym mowa w art. 679 § 1 k.p.c. W ocenie Sądu Rejonowego uchybienie terminowi bądź zaniechanie przytoczenia podstawy uzasadniającej zmianę lub przyczyn uniemożliwiających przedstawienie jej w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku prowadzi do oddalenia wniosku, „fakultatywnie również na posiedzeniu niejawnym (art. 514 § 2)”. Stanowisko takie nie zasługuje na aprobatę.

Zgodnie z poglądem wyrażonym w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2015 r. w sprawie o sygn. akt III CSK 140/14, który Sąd Okręgowy podziela, oddalenie wniosku na posiedzeniu niejawnym ze względu na brak uprawnienia wnioskodawcy może nastąpić tylko wtedy, gdy jest on w świetle jego treści lub złożonych dokumentów oczywisty. Jeżeli kwestia ta budzi wątpliwość, sąd powinien wyznaczyć rozprawę, zwłaszcza wtedy, gdy występuje sprzeczność interesów uczestników. W ocenie Sądu Najwyższego uprawnienie wnioskodawcy, o którym mowa w art. 514 § 2 k.p.c. należy łączyć z pojęciem legitymacji procesowej. W trybie nieprocesowym legitymację do zgłoszenia wniosku sąd bierze pod uwagę z urzędu w każdym stanie sprawy, a więc również przed rozprawą, jednak tylko wniosek pochodzący od osoby nieuprawnionej do jego zgłoszenia, może zostać oddalony a limine (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1957 r., 3 CR 588/56, OSN 1958, nr IV, poz. 100). Mając na względzie "oczywistość braku uprawnienia wnioskodawcy", należy na gruncie art. 514 § 2 k.p.c. przyjąć, że do złożenia wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku jest uprawniona osoba, która należy do kręgu spadkobierców, a także mająca interes prawny w wykazaniu następstwa po spadkodawcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1983 r., III CRN 218/82, OSNCP 1983, Nr 8, poz. 124, i z dnia 4 lipca 1966, II CZ 217/66, OSPiKA 1967, Nr 2, poz. 37). Przy takiej interpretacji brak wynikających z art. 679 § 1 k.p.c. przesłanek, tj. wystąpienia podstawy, której wnioskodawca nie mógł powołać w postępowaniu stwierdzającym nabycie spadku oraz podstawy do złożenia wniosku o jego zmianę przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość, stanowi już tylko przyczyny oddalenia wniosku, które nie są objęte przez art. 514 § 2 k.p.c. Taki wynik wykładni uzasadnia treść art. 679 § 2 k.p.c., który wprost stanowi, że wniosek o wszczęcie postępowania unormowanego w jego paragrafie pierwszym, może zgłosić każdy zainteresowany.

W wyroku z dnia 10 lipca 1974r., sygn. II CR 331/74 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw zachodzi wówczas, gdy ze względu na uchybienia formalne – np. rozpoznanie sprawy wbrew przepisom prawa, na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie- strona została

pozbawiona możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych i wniosków dowodowych (OSNC 1975/5/84, lex 1797).

Z tych względów Sąd Okręgowy dostrzec winien z urzędu obrazę art. 386 § 2 w zw. z art. 679 § 1 i art. 669 k.p.c. oraz art. 514 § 2 k.p.c. co uzasadnia uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Marginalnie dostrzec należy, iż procedując w sprawie III Ns 85/87 Sąd Rejonowy w Szczecinie nie dysponował aktami stanu cywilnego uczestniczek opisanych następnie w postanowieniu z dnia 18 sierpnia 1987 r. jako M. M. oraz A. S.. Osoby te złożyły w trakcie postępowania pełnomocnictwa upoważniające J. F. (1) m.in. do reprezentowania ich w toku analizowanego postępowania, w których treści używały danych personalnych wyżej opisanych. Co prawda, w treści wniosku inicjującego sprawę o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku wskazano jedynie na nieprecyzyjne określenie spadkobierców, lecz już w treści apelacji sformułowano wprost tezę, iż w sentencji postanowienia z dnia 18 sierpnia 1987 r. nie oznaczono osób będących spadkobiercami po W. F. (zarzut opisany w pkt 2). Przyjmując brak legitymacji wnioskodawcy do inicjacji postępowania o zmianę postanowienia Sąd Rejonowy faktycznie nie zbadał tożsamości osób opisanych wnioskiem z dnia 19 listopada 2014 r. z tożsamością osób wskazanych jako spadkobiercy W. F.. Potwierdzenie tożsamości tych osób winno prowadzić do oddalenia wniosku złożonego w niniejszej sprawie, zaś brak potwierdzenia – winien prowadzić do dalszego procedowania.

SSO Iwona Siuta SSO Zbigniew Ciechanowicz SSO Marzenna Ernest